

1980/81:14

Fredagen den 24 oktober

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

2 § Ändring av den preliminära tidsplanen

Anf. 1 TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen kommer frågestunden torsdagen den 6 november att börja kl. 15.00 i stället för kl. 12.00.

3 § Svar på interpellation 1980/81:6 om tekopolitiken

Anf. 2 Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Jörn Svensson har ställt följande frågor till mig.

1. Vilken är egentligen regeringens tekopolitik?
2. Vilka slutsatser drar statsministern av att ett enskilt statsråd framträtt i polemik mot riksdagens tekopolitiska riktlinjer?

En livskraftig svensk tekoindustri har väsentlig betydelse både när det gäller sysselsättning och när det gäller försörjningsberedskap. På flera orter är beroendet av tekoindustrin stort.

Regeringen är medveten om branschens problem och har fortlöpande vidtagit åtgärder för att underlätta en behövlig omställning. Det statliga tekostödet har ökat mycket kraftigt sedan 1976. Kostnaderna för de statliga stödåtgärderna uppgick budgetåret 1976/77 till 65 milj. kr. För budgetåret 1980/81 kan kostnaderna beräknas till drygt 500 milj. kr. Stödet till tekobranchen har alltså på några år nära åttadubblats.

Den tekopolitik som förts under senare år har enligt min mening bidragit till stabilare förhållanden inom branschen än tidigare. Man skall emellertid inte blunda för att svensk tekoindustri också under 1980-talet kommer att möta omställningsproblem. Den fortsatta strukturomvandlingen måste ske under socialt acceptabla former. Regionalpolitiska och beredskapspolitiska aspekter måste också beaktas.

Flera studier slutförs under hösten av olika statliga myndigheter som underlag för den fortsatta inriktningen av den statliga tekopolitiken. Den statliga tekodelegationen, där fackliga representanter och representanter för branschorganisationerna ingår, har nyligen lagt fram sina synpunkter.

Näringsutskottet uttalade våren 1979 att ett långsiktigt mål för den statliga tekopolitiken borde vara att svensk tekoindustri skulle svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. I uttalandet betonades att någon formell låsning till denna nivå dock inte borde komma i fråga (NU 1978/79:48, s. 23).

När det gäller produktionen har riksdagen vid tre tillfällen – 1978, 1979 och våren 1980 – angivit att den år 1978 gällande nivån i allt väsentligt skall bibehållas. Detta mål har också i stort uppnåtts.

Äldrestödet infördes av trepartiregeringen budgetåret 1977/78 som en tillfällig arbetsmarknadspolitisk stödform. Bidragsformen var ursprungligen avsedd att gälla endast under år 1977, men har successivt förlängts. I maj 1979 uttalade riksdagen att äldrestödet eller något stöd med liknande innebörd borde utgå t. o. m. budgetåret 1981/82. Det är mot denna bakgrund rimligt att nu se över formerna för äldrestödet och andra stödåtgärder.

Riksdagen uttalade sig också 1979 för att regeringen skulle se över formerna för stödet på tekoområdet. Ett omfattande beredningsarbete pågår f. n. Avsikten är att regeringens bedömningar skall redovisas i 1981 års budgetproposition. Eftersom något fullständigt beslutsunderlag ännu inte finns, vore det fel av mig att nu föregripa regeringens ställningstagande.

Målen för tekopolitiken måste ses i förhållande till de konkurrensmässiga förutsättningar som finns att upprätthålla en viss produktionsnivå. Den grundläggande förutsättningen är härvid hur det svenska kostnadsläget utvecklas i förhållande till våra viktigaste konkurrentländer, dvs. främst EG- och EFTA-området varifrån 70 % av vår import av tekovaror kommer och dit närmare 90 % av vår tekoexport går.

Om en tillräcklig konkurrenskraft inte kan uppnås och målen skall vidmakthållas, återstår endast att tillgripa stödåtgärder och/eller handelspolitiska restriktioner. Utrymmet för sådana åtgärder är emellertid begränsat mot bakgrund av det statsfinansiella läget och de handelspolitiska åtagandena.

När det gäller fråga nummer två i interpellationen finns det som Jörn Svensson mycket väl vet ett kollektivt ansvar för alla regeringsbeslut. Det parlamentariska systemet bygger på att regeringen följer de intentioner som kommer till uttryck i riksdagen. Det förbjuder naturligtvis inte enskilda statsråd – lika litet som enskilda riksdagsmän – att ibland pröva nya uppslag och idéer i den allmänna debatten.

Anf. 3 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret. När det gäller båda frågorna är det tyvärr något dunkelt.

Min fråga var: Vilken är regeringens tekopolitik? Med detta menade jag inte att statsministern behövde redogöra för innehållet som helhet i

riksdagsbesluten 1978–1980 – även om det kanske var en fördel för protokollet och en artighet mot åhörarna att han gjorde det. Frågan avsåg i stället om regeringen står fast vid dessa beslut. Ett enskilt statsråd har ju, efter att dessa beslut fattats, offentligt uttalat en annan mening om en av kärnpunkterna i besluten.

Den punkt där statsrådet Burenstam Linder yttrade en avvikande mening gäller alltså nivån på den inhemska produktionens andel. Riksdagen angav där 1979 en linje, en sorts riktmärke. Någon formell lösning till uttrycket "30 % eller mer" gjordes visserligen inte, men det nämndes ändå som ett långsiktigt mål. Och att det nämndes på det sättet måste ju betyda att riksdagen inte ville tolerera att 30-procentsnivån konstant och långsiktigt alltmer underskreds. Vad Staffan Burenstam Linder gjorde var att förklara att denna riksdagens riktlinje numera saknade aktualitet.

Däri består således skillnaden. Därför blir min fråga ännu en gång: Gäller riksdagens uttalande eller gäller Staffan Burenstam Linders uttalande i det här stycket såsom politik för regeringen?

Det finns ju ändå en mycket klar skillnad mellan riksdagens attityd och Staffan Burenstam Linders attityd. Och det måste klarläggas på vilken sida regeringen står.

Det tycks mig som om statsministern undviker att ställa denna fråga med den nödvändiga klarheten. Jag skall utveckla den synpunkten.

Det finns nämligen ett annat offentligt uttalande, som är något märkligt i sammanhanget. Det gjordes för tre veckor sedan av ordföranden i tekodelegationen. Han hävdade att riksdagen aldrig beslutat om nivån 30 %. Han tolkar alltså det förhållandet att riksdagen inte beslöt om en formell lösning till nivån som att riksdagen ungefär inte har sagt någonting på den punkten. Det är tydligt att tekodelegationens ordförande med detta uttalande försöker täcka upp statsrådet Burenstam Linder.

Men den tolkningen, som alltså givits av tekodelegationens ordförande, måste väl statsministern ändå medge är helt orimlig. Om ordföranden i tekodelegationen har rätt, så betyder det att riksdagen i sitt beslut har tagit in ett uttalande, som inte skulle ha någon som helst mening. Enligt honom skulle alltså uttalandet ha lika liten betydelse som om det över huvud taget inte hade stått där.

Så är det självfallet inte. Vore det så, skulle riksdagen helt ha tigit på den punkten. När nu uttalandet står där har det naturligtvis en mening och en avsikt. När tekodelegationens ordförande vill sopa undan det och Staffan Burenstam Linder vill betrakta det som överspelat, så strider deras *ståndpunkter mot riksdagens beslut*. Och frågan går då i retur till regeringschefen: Är det hela regeringens åsikt att riksdagen inte menat någonting med vad den uttalat på punkten i fråga?

Saken är emellertid illavarslande på ett annat sätt. Här står alltså ordföranden i den delegation som skall bedriva framtida textilpolitik i landet och hävdar att riksdagens uttalande ingenting betyder. Då kan man fråga sig: Vad är det för en textilpolitik som håller på att förberedas inom delegation och regering?

Om tekopolitiken

Nu söker sig statsministern i sitt svar synbarligen en väg ut ur detta dilemma. Han säger att tekopolitiken måste ses i förhållande till konkurrenssituationen. Om det svenska kostnadsläget inte utvecklas tillfredsställande kan man inte heller upprätthålla målen, sådana de nu är satta – det är hans resonemang.

Låt oss ta upp detta något. Har det hänt någonting i kostnadsläget som skulle motivera att man går ifrån riksdagens målinriktning? Det förefaller knappast så. Jag har med mig här i kammaren visst material, sammanställt av Svenska arbetsgivareföreningen. Även annat material finns att tillgå, men Arbetsgivareföreningens källor och bearbetningar är nog knappast av den arten att de söker framställa läget beträffande de svenska produktions- och lönekostnaderna fördelaktigare än de är – det vet vi av erfarenhet. I detta material finns ingen hållpunkt för ett påstående att de svenska kostnaderna skulle ha utvecklats sämre än andra länders, tvärtom. Efter 1977 har produktiviteten i svensk industri stigit betydligt mer än i OECD-länderna i genomsnitt. Lönekostnaderna per producerad enhet har i Sverige stigit väsentligt mindre än i 14 konkurrentländer under denna för riksdagens tekobeslut och regeringens tekopolitik så vitala tid.

Om kostnaderna verkligen slår igenom i prissystemet, om den svenska produktkvaliteten inte klart försämrats – vilket jag knappast tror att någon vill göra gällande – och om det inte finns några obehöriga inflytelser på handeln, då borde ju svensk tekoindustri ha hävdat sig. Om så inte är fallet, måste det med all trolighet bero på annat än konkurrenssituationen: på medvetet styrd inköpspolitik eller på manipulationer i handelspolitiken.

Man kan i det sammanhanget göra en liten utvikning och fråga: Skall vi inte upprätthålla någon som helst skillnad mellan frihandel och handel med frizoner? En fri handel är eftersträvansvärd, och det har alltid varit en tradition i svensk arbetarrörelse att hålla på frihandeln. Men upprättandet av frizoner ute i världen, zoner där människorna utplundras å det grövsta, där lagligt skydd för utsugningen totalt saknas, där barnarbete är normala inslag, där det multinationella kapitalet tilltvingar sig en falsk konkurrenskraft genom otillbörliga skatteförmåner och annat – skall vi godta det? Skall vi låta import från sådana skamfläckar på världskartan slå ut svenska textilarbeta-re?

Det vore inte helt ur vägen och inte heller utanför ämnet, om statsministern ville kommentera också dessa frågor.

Så till svaret på min andra fråga i interpellationen.

Här gör statsministern gällande att enskilt statsråd, liksom enskild riksdagsledamot, inte är förbjuden att "ibland pröva nya uppslag och idéer i den allmänna debatten". Det är i sanning ett märkligt svar. Det innehåller som jag ser det åtminstone två logiska fel.

För det första råder ändå en avgörande skillnad mellan en riksdagsledamot och ett statsråd. En riksdagsledamot som tillhör ett regeringsparti kan naturligtvis i en enskild fråga offentligt yppa meningar som går emot regeringens utan att detta har någon konstitutionell aspekt eller blir till något problem inom regeringen. Men en medlem av regeringen, en minister, har en

helt annan ställning. En minister kan inte framträda med en helt annan mening än den övriga regeringen om hur ett uttalande av riksdagen skall tolkas. Ministärens kollektiva ansvarighet gör detta omöjligt.

För det andra: Statsrådet Burenstam Linder framförde inte i det här fallet sin åsikt som ett uppslag eller en idé. Han framförde den inte vid något enskilt samtal och inte heller vid något slutet seminarium, där man som minister kan tillåta sig att tala fritt. Han framförde den i ett offentligt politiskt tal. Och han framförde den inte som ett förslag eller en idé, framkastad för diskussionens skull, utan som en åsikt, som sin åsikt, om ett avsnitt i riksdagens beslut. Det är skillnad.

Jag tycker mig förstå att statsministern genom att bagatellisera sin handelsministers uttalande vill undgå problemet. Men skall verkligen en statsminister tolerera att en minister från ett annat regeringsparti går ut på det sättet med en avvikande mening? Är det då inte statsministerns sak att förklara att regeringen står fast vid riksdagens beslut från 1979 på den här aktuella punkten? Statsministerns egna partivänner ute i tekobygderna skulle säkert uppskatta om han klart sade ifrån att här gäller hans ord och icke Staffan Burenstam Linders. Jag är tacksam om statsministern kan göra ett otvetydigt klarläggande i det här avseendet.

Anf. 4 MAJ PEHRSSON (c):

Herr talman! Tekoindustrin i Älvsborgs län har gamla traditioner och är särskilt i Sjuhäradsbygden av helt avgörande betydelse för sysselsättningen. Därför blev också oron stor i länet efter uttalanden och propåer om fortsatt nedskärning av svensk tekoindustri. Under perioden 1971–1975 minskade länets tekoindustri med 6 000 anställda, en minskning som fortgått i ökad takt under de senaste åren och kommer att fortsätta, om inte kraftiga åtgärder sätts in och sätts in snabbt. Det är att observera att den minskningen är större än minskningen när det gäller de svenska varven.

Jag tycker att det behövs kraftiga åtgärder, importreglerande åtgärder, fortsatt samhällsstöd – exempelvis äldrestöd –, kapital för investeringar, ökad satsning på forskning och mer utbildning. Vidare behövs det en yrkesteknisk högskolelinje, helst i Borås som är tekocentrum i landet. Textilinstitutet i Borås bör inordnas i högskolan. Institutet har en unik utbildning och elever från hela Norden. Textilforskningen bör förläggas till Borås och samverkan bör ske mellan Provvningsanstalten och SIFU. Den statliga tekoadministrationen måste ses över, och det måste bli inslag av lokal och regional förankring enligt det uttalande som riksdagen gjort med anledning av en centermotion.

Tekodelegationen som nu har arbetat och avlämnat sitt betänkande har inte någon ledamot från Sjuhäradsbygden, den tekodominerade bygden. TCO-tjänstemännens synpunkter har inte heller kommit till uttryck i tekodelegationen.

Enligt min mening behövs det också en ändring av upphandlingskungörelsen, så att offentlig upphandling av tekovaror kommer att gälla inhemsk tillverkning. Med tanke på försörjningsberedskapen är det, enligt min

mening, nödvändigt att vi har en inhemsk tekoindustri. Det är mycket farligt om vi avindustrialiserar i vårt land, om teknik och kunnande försvinner. Vad gör vi då i en avspärningssituation?

Jag tycker det är bra att statsministern säger att en livskraftig svensk tekoindustri är av väsentlig betydelse när det gäller sysselsättning och försörjningsberedskap. I statsministerns svar noterar jag att stödet till teko har ökat från 65 milj. kr. 1976/77 till, enligt beräkningar, ungefär 500 milj. kr. 1980/81. Det behövs ett statligt stöd för att svensk teko skall kunna återvinna marknadsandelar, både inom landet och utom landet. Därför är det nödvändigt med stöd åt marknadsföring, exportsatsningar, utställningar och mässor. Vi har i dag en export på 2,5 miljarder kronor från tekoindustrin. Det är inte oväsentligt, och det är mer än den svenska malmen ger i exportintäkter.

Låt mig jämföra 500 miljoner per år till tekoindustrin, som sysselsätter 35 000 personer, med det statsstöd som har utgått till varven – ca 15 miljarder kronor för 19 000 anställda.

När det gäller att värna om den svenska tekoindustrin måste vi köpa svenskt, och jag gjorde den reflektionen att om varje svensk köper för 100 kr. av svensk teko innebär det 800 milj. kr. Det är inte så litet. Köper varje svensk för 500 kr. blir det miljardinkomster. Jag efterlyser också en annan attityd till industriarbetet och till tekoindustrin. Den måste komma på så sätt att tekoindustrin får ett bättre anseende, en bättre möjlighet att långtidsplanera, så att tekoindustrin kan ha en framtidstro och förutsättningar att överleva. För det behövs att skolorna har en utbildning inom teko, att arbetsförmedlingarna ser positivt på industrin och det behövs yrkesvägledare, som är väl insatta i tekoindustrins möjligheter.

SIND talar i sin PM 1980:16 om ytterligare nedskärning av antalet tekoanställda med 10 000 på 1980-talet. Mot detta hävdar tekoföretagen att om riksdagens beslut efterlevs kommer teko de närmaste åren att behöva anställa 2 000 per år. Om vi hade en import på 75 % i dag skulle teko klara sig, men f. n. är importen 85 % – enligt tekoföretagen själva.

Jag har en fråga till statsministern: Är regeringen beredd att satsa mer på kontroll av tekoimporten? – Det skulle innebära ett bra stöd för svensk teko.

Jag vill också fråga: Är regeringen beredd att verka för ökad utbildning på tekoområdet i vårt land?

Anf. 5 WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Det är uppenbart att de här tekofrågorna är hjärtefrågor i Sjuhäradsbygden, och det statsrådsuttalande som utgör upphovet till Jörn Svenssons interpellation orsakade åtskilligt rabalder i Sjuhäradsbygden. Det är därför bra att statsminister Fäldin i dag fått tillfälle att göra en del klarlägganden om regeringens tekopolitik.

Men att det blev en del storm om uttalandet i fråga berodde nog mindre på uttalandet och de eventuella misstolkningar av det som slogs upp i massmedia än på det förhållandet att det i tiden kom att sammanfalla med en rad

samstämmiga rapporter om bekymmer för tekoindustrin i form av minskande orderingång, fallande försäljningssiffror i detaljhandeln och en alarmrande ökning av importen.

Riksdagsuttalandet 1979 om att bibehålla 1978 års volym och långsiktigt sträva efter att svensk teko skulle svara för 30 % av tillförseln av tekovaror här i landet väckte tillfredsställelse inte bara hos företagare och anställda inom tekoindustrin utan också hos människorna i de bygder där teko varit och fortfarande är den dominerande och ibland enda tillverkningsindustrin – en industri som i Sjuhäradsbygden fortfarande sysselsätter mellan 15 000 och 20 000 människor och däribland en mycket stor del kvinnor. De började åter hoppas på trygga arbetsförhållanden efter 1970-talets obarmhärtiga utslagning av både företag och anställda.

Utvecklingen under 1978 och 1979 visade också att äldrestödet i förening med förbättrade konjunkturer och efterfrågeökning kunde hejda nedgången. Varslen minskade kraftigt och arbetslöshetssiffrorna gick ned, även om det gick relativt långsamt. Produktionen hölls uppe – det är riktigt, jag verifierar vad statsministern här har sagt – och man kunde skymta stabilare förhållanden.

Men nu är oron för framtiden på väg tillbaka. Redan har varsel börjat uppträda tätare och sysselsättningssituationen börjar bli mer ansträngd. Den svenska tekoindustrins andel på hemmamarknaden ligger i dag långt under riksdagens uttalade långsiktiga målsättning på 30 %. Det är en utveckling som är oroande inte bara för dem som arbetar inom branschen i de utpräglade tekobygderna utan även för vår försörjningsberedskap. Det är när människorna i tekobygderna på nytt ser jobben hotas som frågan kommer: Vad gör man i regeringen? Kommer det några konkreta förslag eller skall de prognoser som en del utredningar ger för de närmaste fem åren och som är ganska pessimistiska visa sig vara riktiga?

Den som i dag minns hur snabbt kriserna infann sig under 1970-talet vill i dag allvarligt vädja om snabba insatser så att man kan "mota Olle i grind". När de röda siffrornas frekvens ökar i boksluten – de finns redan i dag i företag med en tredjedel av arbetarstyrkan – när varslen kommer tätare och när även företag som "har huvudet över vattnet" i dag slutar att nyrekrytera och när företag som har en betydande lönsömnad drar in på den till förmån för den stationära tillverkningen, behövs åtgärder för att förhindra att 1970-talets utslagning också blir 1980-talets tekomelodi.

Det är bra att statsministern har gett en bild av regeringens inställning som tyder på att man är beredd att ta itu med svårigheterna på ett sätt som jag tillåter mig säga förefaller hoppningivande. Att statsministern i dag – med tekodelegationens rapport ännu obearbetad inom regeringen – inte vill göra några konkreta utfästelser om hur det kan komma att utvecklas har jag förståelse för.

Men tekofolket i Södra Älvsborg ser det nog så att det är alldeles nödvändigt att bibehålla någon form av äldrestödet. Detta generella stöd är nämligen den bästa stödform som nått teko under kriserna från 1960-talet och framåt. Man kan diskutera utformningen i detalj, men i huvudsak bör

stödformen få finnas kvar och helst kunna garanteras under längre period än f. n. för att medge erforderlig planering på sikt.

Stöden för strukturomvandlingar och exportsatsningar har också gett positiva effekter, framför allt för de något större företagen.

När det gäller importen är det uppenbart att den ökning som skett under både 1978 och 1979 inte kan få fortsätta ohejdad. Även frihandelns Sverige måste kunna begränsa importen på ett sätt som ger överlevnadsmöjligheter för en industri som trots allt är så viktig för hela landet, inte minst för Sjuhäradsbygden.

Anf. 6 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag tycker det är bra att statsministern har beretts möjlighet att ta till orda i den här diskussionen om tekoindustrins framtid. Men det hade varit ännu bättre om statsministern hade tagit tillfället i akt att ta klart avstånd från de uttalanden som handelsministern har gjort, eftersom de har skapat en mycket stor oro i tekobygden. Dessutom har de inneburit att man helt naturligt har ställt sig frågande till vad regeringen egentligen vill när det gäller tekobranschens framtid.

Jag har med intresse tagit del av interpellationssvaret, och det finns några punkter där jag gärna skulle vilja ha ett förtydligande av statsministern. I svaret sägs:

”Den tekopolitik som förts under senare år har enligt min mening bidragit till stabilare förhållanden inom branschen än tidigare.” Vad grundar statsministern det påståendet på?

Maj Pehrsson talade om hur många som hade avgått från tekoindustrin under åren 1971–1975, och sedan dess har vi i allt snabbare takt fortsatt att tappa sysselsättningar i bygden. Därför tycker jag att konstaterandet att det har blivit ”stabilare förhållanden” är något märkligt.

Något längre fram står det:

”När det gäller produktionen har riksdagen vid tre tillfällen – 1978, 1979 och våren 1980 – angivit att den år 1978 gällande nivån i allt väsentligt skall bibehållas. Detta mål har också i stort uppnåtts.” Vad grundar statsministern det påståendet på, att man har uppnått målet att hålla den 1978 gällande nivån?

När Staffan Burenstam Linder tillträdde som handelsminister var andelen svensktillverkade kläder i landet 37 %, men den har under den korta tid han varit handelsminister krympt så mycket att den det första kvartalet 1980 utgör bara 17 %. Kan man då konstatera att målet i stort sett har uppnåtts?

Jag ansluter mig till Maj Pehrssons uppfattning, att det behövs importreglerande åtgärder. Det ledsamma är bara, Maj Pehrsson, att när vi tidigare har motionerat om sådana åtgärder för att förbättra situationen för teko och kommit fram till voteringen, har vi ju inte fått något stöd från de borgerliga företrädarna på Älvsborgsbänken. Handelsministern har därför kunnat fortsätta att säga att det inte går, utan att det här är omöjligt, och uppträda så som han nu gör. Om vi däremot vore överens om att importreglerande

åtgärder behövs, skulle vi kunna följa yrkandena i de motioner som finns om detta, och riksdagen skulle då kunna uppdra åt regeringen att se till att någonting gjordes på det här området. Som det nu är får vi inte det stöd för de här åtgärderna som skulle behövas.

Anf. 7 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! För att få någorlunda rättvisa och rimliga proportioner på den debatt som i dag förs om tekoindustrin i vårt land finns det anledning att erinra om utvecklingen sedan 1950-talet, då tekobranchen var som störst.

Då sysselsattes betydligt över 100 000 människor inom teko, som då svarade för 90 % av hemmamarknadsandelen. Men tekoindustrin betraktades som en låglöneindustri av den styrande socialdemokratin, för vilken det gällde att löntagarna skulle föras över till mer högvärlönade områden. Därför tilläts importen av tekovaror att öka utan hejd. Varorna skulle köpas där de var billigast. Detta var en medveten socialdemokratisk politik, förd med kommunisternas goda minne.

Ett stort antal företag tvingades lägga ned verksamheten. Antalet sysselsättningstillfällen minskade radikalt inom området. Utvecklingen kom sedan att accentueras ytterligare på grund av de omfattande kostnadsstegringar som skedde under 1970-talets första hälft, orsakade dels av höjda oljepriser, dels av kraftiga lönepåslag, där staten var löneledande, samt dels och inte minst ständigt ökade arbetsgivaravgifter.

Konsekvenserna av den förda politiken har inte uteblivit. I dag vet vi att hemmamarknadsandelen sjunkit till ca 20 % och antalet sysselsatta till i runda tal 35 000.

Det är alldeles uppenbart att den utvecklingen påtagligt drabbat Sjuhäradshöjden, som är centrum för landets tekoindustri. Den är ett livsvillkor för människorna i bygden. Att de slår vakt om sina arbetstillfällen är en självklarhet. Med nödvändighet måste därför riksdagens beslut om tekoindustrins omfattning uppfyllas. Det är ett minimikrav.

Riksdagen uttalade att det långsiktiga målet för den statliga tekopolitiken bör vara att svensk industri skall svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. I begreppet tillförsel skall enligt min bestämda uppfattning svensk export inte inkluderas.

Det är ytterst viktigt att åtgärder vidtas för att bevara tekoindustrin i vårt land. Tekodelegationen har helt nyligen lämnat sitt betänkande angående nödvändiga åtgärder, och det är viktigt att dessa med kraft beaktas från regeringens sida.

Man har föreslagit att äldrestödet skall bevaras. Man har föreslagit att SIND och ÖEF skall ges möjligheter till stödåtgärder inom tekoindustrin. Man har också föreslagit att förutsättningar skall skapas för att de importbestämmelser som gäller skall kunna respekteras. Det är viktigt att man tar vara på vad tekodelegationen här föreslagit, som en första åtgärd att bevara svensk tekoindustri.

Det som föranlett dagens interpellation är ett uttalande av handelsminister

Staffan Burenstam Linder. Helt tveklöst har det uttalandet mycket kraftigt förvanskats, inte minst genom massmedias försorg. Och det är beklagligt att den förvanskning som skett av handelsministerns uttalande fått sådana proportioner som den fått genom demonstrationer, mängder av olika uttalanden m. m.

Handelsministern har uttalat att han anser att kostnadsläget inom svensk industri, inte minst inom tekoindustrin, är för högt. Och vem kan, i betraktande av omvärlden, förneka att detta är fallet? I all synnerhet gäller ju att tekoindustrin är ytterligt känslig på det här området, vilket den stora tekoimporten från lågprisländerna bär vittnesmål om.

Handelsministern har vidare uttalat att ytterligare hårda, långtgående restriktioner inte kan vidtas med hänsyn till de konsekvenser detta skulle få för svenskt näringsliv över huvud taget. Han är för sin del inte beredd att införa några långtgående importrestriktioner utöver dem som redan finns med hänsyn till just dessa konsekvenser.

Ingen i denna kammare har förnekat att vi skall slå vakt om frihandeln. Alla anser att den skall upprätthållas men den uppfattningen stämmer inte överens med kraven på kraftiga importrestriktioner.

Handelsministern har aldrig uttalat, vilket sägs i debatten, att de tekoanställdas löner är för höga. Detta är ett påstående som alltså förts över på handelsministern på grund av massmedias agerande.

Det gäller nu att finna former för att svensk tekoindustri skall kunna klara sig genom egna insatser, att konkurrensförmågan för svensk tekoindustri blir sådan att denna industri kan få avsättning för sina varor i konkurrens med omvärlden.

Anf. 8 Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Allra först vill jag påminna om att riksdagen 1979 uttalade sig för att regeringen skulle se över formerna för stödet till tekoindustrin. Det är denna översyn som jag refererar till, och vi håller nu på att få in det beslutsunderlag som vi skall använda oss av för att ange riktlinjerna för framtiden.

Jag utgår från att det inte bara är Wilhelm Gustafsson som har respekt för att jag i dagsläget, när vi just håller på att få in beslutsunderlaget, inte går ut och ger konkreta besked på område efter område. Jag inser, liksom alla som har deltagit i den här debatten, att det ligger fara i dröjsmål, och det är därför som regeringen arbetar med inriktningen att i budgetpropositionen för riksdagen redovisa vad som ytterligare behöver göras.

Så till Jörn Svensson. Jag är i grund och botten övertygad om att Jörn Svensson inte vill sätta i fråga att regeringen lojalt följer de parlamentariska regler som gäller i vårt statsskick. Och självfallet är det så att regeringen arbetar efter de beslut som riksdagen har fattat. Det framgår också av det förhållandet att Jörn Svensson inte har kunnat ge något exempel på att regeringen skulle ha handlat på annat sätt än riksdagen har beslutat i tekofrågan.

Det är onödigt, tycker jag, att upprepa självklarheter, men eftersom Jörn

Svensson tog upp saken igen upprepar jag: Regeringens kollektiva ansvar för regeringsbesluten innebär naturligtvis att hela regeringen ställer sig bakom de beslut som fattas. Regeringsformen öppnar visserligen en möjlighet för statsråd att anmäla skiljaktig mening, men den möjligheten kan vi lämna därhän i den här diskussionen. Jag vill göra det tillägget att Jörn Svensson inte behöver befara att regeringen kommer att fatta beslut som skulle strida mot vad riksdagen har uttalat sig för inom tekoområdet.

Både Maj Pehrsson och Jörn Svensson och även Rune Carlstein, tror jag, tog upp frågan om importens utveckling. Där är det ju först och främst värt att notera att 70 % av dagens svenska import kommer från EFTA- och EG-länder. Där har vi då avtal som reglerar vilka åtgärder som får vidtas, och vi kan vidta omfattande åtgärder för att trygga försörjningsberedskapen. Det är bl. a. under hänvisning till de här avsnitten i avtalen som vi kunnat bygga ut tekostödet.

Så har vi då import från s. k. lågprisländer. Med stöd av multifiberavtal och andra internationella avtal sker ju förhandlingar land för land om kvoter av import. Jag vill bara redovisa att det är på detta sätt regeringen söker sig fram i de direkta förhandlingarna om kvoter från lågprisländerna. Det är också, såvitt jag förstår, i överensstämmelse med vad riksdagen har uttalat.

Jörn Svensson redovisade någon statistik som jag för ögonblicket inte har tillgång till och försökte hävda att det inte finns några bekymmer när det gäller kostnadsläget. Han tycktes i stället mena att problemen inom tekoindustrin skulle bero på andra omständigheter. Det är en uppfattning som inte är särskilt vanlig hos dem som arbetar inom teko, vare sig de är anställda eller har ansvaret för ett företag. De hänvisar väldigt ofta till att de, trots att de med stöd av de insatta åtgärderna har kunnat investera för att öka effektivitet och produktivitet, har konkurrensmässiga svårigheter. Det inser vi, och det är därför jag säger i mitt svar: Om en tillräcklig konkurrenskraft inte kan uppnås och de av riksdagen fastställda målen skall vidmakthållas, återstår bara att tillgripa stödåtgärder eller handelspolitiska restriktioner. Men jag konstaterar också att utrymmet för fortsatta stödåtgärder är begränsat genom budgetsituationen och bytesbalanssituationen.

Jag vill passa på att vända mig till Rune Carlstein, som undrade vad jag menade när jag i svaret sade att den tekopolitik som förts under senare år har bidragit till stabilare förhållanden inom branschen än tidigare. Det går väl ändå inte att förneka att när vi, i enlighet med riksdagens beslut, har opererat med äldrestödet, med avskrivningslånen – som gjort det möjligt för företagen att investera – så har det inneburit en ökad stabilitet just därför att företagen fått en möjlighet att planera på litet längre sikt. Att, trots allt, orderingången nu är vikande kan väl ändå inte få tas som intäkt för att de av regering och riksdag insatta åtgärderna inte har inneburit en ökad stabilitet i branschen jämfört med tidigare.

Den andra frågan rörde den år 1978 gällande nivån. Som jag uppfattar de uttalanden som gjordes 1978, 1979 och 1980 om den år 1978 gällande nivån avser de produktionsvolymen. Det är den jag refererar till.

Maj Pehrsson hade en fråga om ökad utbildning på tekoområdet, och hon

ansåg att den borde förläggas till Boråsområdet. Det är också en fråga som prövas. UHÄ har lämnat in en framställning om inrättande av en textil- och konfektionsindustrilinjé förlagd till högskolan i Borås. Den ingår i budgetprövningen, och regeringen ger besked om den frågan i samband med budgetpropositionen.

Får jag till sist säga, som en sammanfattning, att målsättningen för regeringens tekopolitik förblir att åstadkomma en uthållig svensk tekoproduktion. Strävandena måste samtidigt vara att förbättra industrins konkurrenskraft, att upprätthålla en hög export, att göra branschen motståndskraftigare mot import och på så sätt trygga sysselsättningen för de anställda inom denna näring.

Anf. 9 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Först till kostnadsfrågan. Innebörden av vad sade var att de siffror som finns beträffande det allmänna lönekostnadsläget och utvecklingen av produktiviteten efter tekobesluten 1978 inte kan tas till intäkt för eller motivera en kraftig försämring av den svenska tekoindustrins situation. Orsaken måste alltså finnas någon annanstans. Då bör man kanske komma ihåg att det är känt att bl. a. de stora butikskedjorna bedriver en viss medveten inköpspolitik, där de gynnar varor från utpräglade lågprisländer. Det förekommer t. o. m. att de lägger ut textila arbeten, sömnadsarbeten, för att den vägen tillgodose sin försäljning. Det var detta orsakssammanhang jag påpekade för att man inte skall låsa fast sig vid resonemangen om de höga svenska kostnaderna. Det har verkligen inte blivit sämre på den punkten utan bättre sedan 1978 års tekobeslut fattades här i riksdagen.

Sedan till den egentliga kärnfrågan, huruvida det finns olika meningar inom regeringen på en väsentlig punkt av riksdagens beslut. Det är ju detta som det hela kretsar kring. Min avsikt var inte att starta en stor allmän tekodebatt. Jag tycker fortfarande att det råder oklarheter, därför att å ena sidan hävdar en företrädare för ett av regeringspartierna att det är massmedia som har vantolkat handelsminister Burenstam Linders uttalande, men å andra sidan förklarar statsministern i samma ärende att han inte alls bestrider att handelsministern sagt det som han påstås ha sagt. Statsministern vill emellertid tona ner det hela och menar att handelsministerns uttalande gjordes mer diskussionsmässigt. Det är mycket älskvärt av statsministern gentemot handelsministern. Här har vi alltså två helt olika versioner, som inte alls går ihop. I det ena fallet påstås att handelsministern över huvud taget inte har sagt vad han sagt. I det andra fallet sägs, understucket i varje fall, att han sagt vad han sagt men att vi inte skall uppfatta det som ett auktoritativt uttalande. Herrarna i regeringspartierna får bestämma sig för vilken version som skall delges offentligheten – det kan vara nog så knepigt.

Det här problemet har en annan sida. Det är nämligen inte bara herr Burenstam Linder som har varit ute och talat i detta sammanhang. Jag har här i min hand ett utdrag ur Västgöta-Demokraten tisdagen den 30 september i år, där ordföranden i tekodelegationen, Olle Lindqvist på

handelsdepartementet, säger följande:

”Riksdagen har aldrig beslutat att svensk teko ska svara för 30 procent av hemmamarknaden. Det riksdagen beslutat är att 1978 års produktionsnivå i allt väsentligt ska behållas.”

Sedan fortsätter han: ”Jag är medveten om att det finns olika tolkningar av riksdagsbeslutet men detta är min.”

Ordföranden i den statliga tekodelegationen har alltså en egen tolkning, och den är påfallande besläktad med herr Burenstam Linders tolkning. Men den stämmer inte med den verkliga innebörden av riksdagens beslut och med den tolkning som statsministern, enligt min mening helt riktigt, har ställt sig bakom i sitt senaste uttalande i den här debatten. Det är detta som behöver klarläggas, att det öppet sägs att det råder olika tolkningar, dvs. att herr Burenstam Linder och ordföranden i tekodelegationen står för en tolkning och att denna tolkning på den här punkten helt skiljer sig från den tolkning som statsministern står för.

Någon sade tidigare i debatten att den svenska tekopolitiken och dess problem mycket handlar om att mota Olle i grind. Jag tror att regeringschefen har all anledning att mota Olle Lindqvist i tekodelegationen i grind. Dess värre är det inte bara en utan minst två grindpojkar som varit ute och gjort uttalanden som icke stämmer med riksdagens beslut. Desto mer välgörande är det, menar jag, att vi kan tolka regeringschefens senaste inlägg i den här debatten så, att på den här aktuella omstridda punkten gäller riksdagens beslut. Detta är de facto en desavouering av handelsministern, hur man än försöker tona ner det.

Det måste vara en tung börda att bära för en centerpartistisk partiledare och statsminister att ha moderater i regeringen, men det är ett problem som inte specifikt hör hemma i denna debatt. Den här debatten har emellertid ytterligare illustrerat just detta problem. Det är bra att Thorbjörn Fälldin har gett svaret, att han står bakom den aktuella punkten i riksdagens beslut från 1979. Handelsminister Burenstam Linder gör sig alltså i fortsättningen icke besvär med att hävda något annat.

Anf. 10 MAJ PEHRSSON (c):

Herr talman! Jag säger tack till statsministern för svaret angående yrkesutbildning för tekoindustrin. Det är positivt att regeringen ser på frågan på det sättet.

Rune Carlstein sade att vi på den icke-socialistiska sidan inte har röstat för de förslag som socialdemokraterna lagt fram när det gäller importregleringar. Socialdemokraterna har fått svaret: Det går inte. – Det är exakt samma svar som vi från centern och de andra icke-socialistiska partierna fått när socialdemokraterna varit i regeringsställning och stått för förslagen.

Jag vill i alla fall säga, att jag inte tror på det förslag som socialdemokraterna nu framlagt om importrestriktioner.

Det är några saker som är viktiga i den här debatten. Det är att vi för teko får sådana beslut att man kan planera långsiktigt, att vi får en lokal och regional förankring av tekoadministrationen, att vi får till stånd en utbildning

för tekoindustrin och att vi får en tullkontroll som innebär att de beslut som har fattats efterlevs.

Personligen tror jag på en framtid för svensk teko. Där finns en kunnighet och en yrkesskicklighet som måste tillvaratas.

Anf. 11 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag har av statsministern fått en förklaring till hur man skall tolka uttalandet i interpellationssvaret om att regeringen har bidragit till stabilare förhållanden. Det innebär alltså att det utgår större stöd till tekoindustrin nu än det gjorde tidigare. Men jag tror att vi kan vara överens om att otryggheten i anställningen fortfarande är stor inom tekoindustrin. Det känner människorna där nere av. Jag tror att man inom regeringen skall göra klart för sig att det finns en stor otrygghet i jobben inom tekoindustrin. Där råder alltså inga stabila förhållanden, utan de är otrygga.

När det gäller statsministerns uttalande att målet i stort sett har uppnåtts vill jag säga att 1978 års nivå i runt tal innebar 30 % inhemsk tillverkning av kläder. Första kvartalet 1980 var den 17 %. Alltså har man inte uppnått målet. Det är faktiskt så att vi är långt ifrån att ha uppnått 1978 års nivå.

Sedan några ord i all korthet om importen. Det finns ingen annan nation i hela världen som har en så stor tekoimport per capita som Sverige. Vi leder överlägset den statistiken. Svensk tekoindustri möter på exportmarknaden en rad åtgärder som har vidtagits för att förhindra bl. a. svensk tekoindustri att komma ut, exempelvis bestämmelser att det skall finnas ursprungsbe-
teckningar i plaggen och att det skall finnas skötselråd. Men vi kan inte vidta sådana enkla åtgärder här hemma i vårt land! Det är vad vi har begärt att man skall börja med för att gynna svensk tekoindustri på hemmamarknaden. Kan alla andra länder ta till sådana åtgärder, så borde även vi på något sätt kunna göra det för att hjälpa svensk tekoindustri på den inhemska marknaden!

Anf. 12 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag vill återigen konstatera vad handelsministern har uttalat.

Han har uttalat att han inte kan acceptera ytterligare långtgående importrestriktioner med hänsyn till de konsekvenser detta skulle få för svenskt näringsliv över huvud taget och även för teko, eftersom det är en betydande exportnäring.

Han har konstaterat att när beslutet i riksdagen fattades om 30 %, så låg nivån redan då under 30 %. Det hindrar emellertid inte att riksdagen kan fatta beslut om att ett långsiktigt mål skall vara att tillförseln skall svara för 30 %.

Han har ytterligare konstaterat att om den del som Sverige producerar för export läggs på, överstiger den sammantagna produktionen 30 % av den totala förbrukningen i vårt land.

Vidare har han konstaterat att vi har ett för högt kostnadsläge. Kostnadsläge och konkurrensvillkor måste förbättras, har handelsministern anført. Detta måste vara en förutsättning för att svensk tekoindustri skall

kunna klara sig i konkurrens med omvärlden.

Vi kan ju inte ständigt förlita oss på samhälleligt stöd i alla situationer. Att samhällets stöd måste finnas för att klara försörjningsberedskapen i vårt land är uppenbart, men vi måste komma därefter att svenskt näringsliv, och inte minst svensk tekoindustri, ges möjlighet och förmåga att hävda sig genom sina egna insatser.

Svensk tekoindustri har en mycket hög standard, en mycket hög kvalitet. Detta är gott att ha med sig i konkurrensen med omvärlden. Det gäller alltså att se till, att förutsättningarna för en fortsatt svensk tekoindustri med hög kvalitet kan bevaras.

4 § Svar på interpellation 1980/81:5 om sysselsättningen i Västerbottens län

Nr 14

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om sysselsättningen
i Västerbottens
län*

Anf. 13 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! John Andersson har frågat mig dels hur regeringen ser på möjligheterna till de kraftiga statliga insatser som efterlyses i länsprogrammet, dels vilka åtgärder regeringen i så fall överväger att vidta för att uppfylla dessa önskemål.

Regeringen gav den 15 juni 1978 länsstyrelserna i uppdrag att under åren 1978–1980 genomföra en fullständig länsplanering – benämnd Länsplanering 1980. Resultatet av detta arbete skall redovisas till regeringen i form av ett regionalpolitiskt handlingsprogram (länsprogram) före utgången av oktober 1980.

Vad gäller länsprogrammet för Västerbottens län kan jag bara upplysa om att det ännu inte överlämnats till regeringen, varför jag tyvärr inte kan svara på John Anderssons fråga.

Anf. 14 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Först vill jag tacka industriministern för svaret – ett svar som jag blev något förvånad av. Frågan är väl om det över huvud taget är ett svar, eftersom industriministern säger att han "tyvärr inte kan svara".

Antingen har industriministern missuppfattat frågorna eller också är det ett försök att komma ifrån det hela på ett enkelt sätt. Men det behöver vi inte ta upp tiden med att diskutera; därom får väl de lärde tvista.

I min interpellation har jag beskrivit de dystra perspektiven för sysselsättningen i Västerbotten, där det finns kommuner som har en arbetslöshet på 8 %. Jag påtalade också i interpellationen att det hör till den dagliga läsningen för länsborna att företag läggs ned, att de går i konkurs och att inskränkningar av antalet anställda sker. I går t. ex. stod det att läsa om ett företag i Åsele som försatts i konkurs och där 39 anställda är varslade om uppsägning. Vidare fanns en stor rubrik om Holmlunds Livs i Norsjö, där ryktet gör gällande att regeringen säger nej till lån och bidrag. Här rör det sig om 26 personer som hotas av arbetslöshet i en kommun som har en arbetslöshet på 8 %. Industriministern kan kanske här ge ett besked om

Fredagen den
24 oktober 1980

Om sysselsättningen i Västerbottens län

huruvida ryktet talar sanning.

Det är alltså dessa stora problem som de människor som genomför den i interpellationen nämnda länsplaneringen har att brottas med. Man ser en ny flyttningsvåg börja, en utflyttning som framför allt drabbar länets inre delar. På arbetsförmedlingen i Vilhelmina omtalar man att det bara i september beviljades 16 bidrag till flyttning till olika ställen i landet. Sammanlagt hittills i år har 80 flyttningsbidrag beviljats.

Det har framstått helt klart att det för att klara problemen och uppfylla de av riksdagen fastställda regionalpolitiska målen inte räcker att man flyttar om resurser inom länet. Därför står det också helt klart att det behövs kraftiga statliga insatser.

Om regeringen inte vill eller kan genomföra dessa statliga insatser, skulle mycket av länsplaneringsarbetet vara till ingen nytta. Min första fråga var hur regeringen ser på möjligheterna till sådana statliga insatser, och detta är också något som hänger intimt samman med regionalpolitiken och arbetsmarknadspolitikerna i stort. Samma fråga skulle kunna ställas för flera län, men jag har begränsat mig till mitt eget län. I dessa tider när regeringen skall spara och när åtstramningar skall vidtas får en sådan fråga ännu större betydelse. Regeringen måste väl ändå vara informerad om vilka problem som finns, i det här fallet i Västerbotten, bl.a. om att vissa kommuner har arbetslöshetssiffror som är flerdubbelt högre än vad som brukar diskuteras här i kammaren. Regeringen måste väl också inse att de problem som det här är fråga om inte kan lösas med de resurser som finns i länet. Därför måste väl regeringen också ha någon mening om möjligheterna att göra de kraftiga statliga insatser som måste till. Det gäller oavsett om industriministern och regeringen i övrigt har läst det länsprogram som jag omnämnt i interpellationen eller inte.

Det är väl en allmän mening att det för att länet skall kunna klara de stora sysselsättningsproblem som finns måste göras statliga insatser, och därtill kraftiga sådana, och spørsmålet om hur regeringen ser på dessa möjligheter är en central och avgörande fråga för länsmyndigheterna och kommunerna i Västerbotten.

Anf. 15 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi debatterar just nu sysselsättningen i Västerbotten, och jag vill ta upp tre viktiga frågor i det sammanhanget.

Först vill jag konstatera att Västerbotten är ett utpräglat skogslän och att skogen är en av de viktigaste grundpelarna i dess näringsliv. En annan viktig sådan grundpelare är de mineralbaserade industrierna. För att hålla mig till skogsindustrin vill jag peka på att ca en tredjedel av råvaran från länet förs ut helt utan förädling, alltså bara som massa eller timmer, och att ytterligare en tredjedel genomgår bara en enklare sågningsprocedur. Också den andelen kan betraktas som i det närmaste obearbetad. Att jag tar upp förädlingsgraden hör naturligtvis ihop med att det är bearbetningen av råvaran som ger sysselsättning.

Jag vill understryka att jag i detta sammanhang inte företräder något strikt

länstänkande, som innebär att råvaror från vårt län inte skulle kunna föras över länsgränsen, åt det ena eller andra hållet. Men länen är sammanhållna ekonomiska och näringspolitiska enheter, och det är utifrån detta faktum och dess inverkan på sysselsättningen som man måste se dessa problem.

Uppgifterna om förädlingen av skogsråvaran gäller den nuvarande situationen. Verkligheten inrymmer faktiskt en bistrare framtid för Västerbottens del. Ett antal stora förädlingsenheter är nämligen starkt hotade.

I södra delen av Västerbotten har vi i Hörnefors en tillverkning av massa och papper – Hörnefors tillhör ju NCB:s fabriker. I norr har vi AB Scharins Söner med massa- och boardtillverkning.

I NCB:s strukturplan föreslås en nedläggning av massaproduktionen i Hörnefors medan papperstillverkningen skall fortsätta med inköpt massa. Detta innebär en friställning av ca 260 arbetare av nuvarande ca 550 anställda. Detta förslag är i högsta grad defensivt. På sikt kommer också papperstillverkningen att försvinna. Experter har bedömt att man utan massatillverkningen som bas i det långa loppet inte heller kan fortsätta med papperstillverkningen.

En arbetsgrupp är tillsatt inom Umeå kommun för att tackla detta problem. Arbetsgruppen består av landshövdingen, representanter för länsstyrelsen, facket och Umeå kommun samt några riksdagsledamöter. Vi är på det klara med att det behövs en nedbantning i Hörnefors. Det är icke realistiskt att man skall kunna klara en framtida produktion med en arbetsstyrka på ca 500–550 personer, och vi är beredda att acceptera en nedskärning till ca 325–350 anställda. Vi föreslår en minskad produktion av trämassa och en ändrad produktionsform. Vi föreslår också en översyn av papperstillverkningen och efter en femårsperiod – efter nyinstallation – en inriktning mot en annan typ av pappersmassa.

Vi har inom arbetsgruppen gjort en utredning i detta sammanhang, och vi anser att vårt förslag – ställt mot NCB:s strukturplan – innebär en möjlighet för Hörneforsindustrin att överleva. Vi uppvaktade för ca 14 dagar sedan industridepartementet i ärendet och överlämnade då förslaget. Jag var med vid uppvaktningen och vet därför att industriministern tyvärr inte hade tillfälle att ta emot delegationen. Men jag förutsätter att industriministern har läst igenom förslaget. Jag undrar därför om industriministern redan i dag är beredd att ge ett besked om framställningen från arbetsgruppen att industridepartementet skulle ta tag i detta nya förslag och göra en utredning tillsammans med den expertis som redan finns i arbetsgruppen. Är industriministern beredd att ge en respons på det förslaget?

Bland åtgärderna för att klara sysselsättningen i Hörnefors finns också förslaget att man dit skulle förlägga ett rehabiliteringshem för trafik- och polioskadade. Det skulle ge sysselsättning för ca 60–70 anställda. Även i detta sammanhang har vi uppvaktat industridepartementet, och inledningsvis har vi fått positiva besked av industriministern. Han tyckte att detta förslag var bra, då det gäller att differentiera näringslivet i Hörnefors. Jag hoppas att industriministern i dag, när vi diskuterar just sysselsättningen i Västerbotten, kan bekräfta att statsmakterna är beredda att satsa på en sådan

här anläggning så att den kan förverkligas. Det skulle innebära en lättnad för dem som under alla omständigheter måste friställas i Hörnefors.

Detta var den södra halvan av länet, och i norr har vi som jag sade också problem. Boardindustrin vid Scharins Söner är ett av de problemen, och det gäller där ca 250 anställda. Där finns det i dag bara två klara alternativ. Det ena är det dystra – en nedläggning av industrin. Det andra alternativet är att man får stöd för att ta upp tillverkningen av den s. k. MDF-plattan. Jag skall inte här ta upp de, som jag tycker, olustiga turerna förra veckan kring MDF-plattan, utan jag vill fortfarande se en öppning för Scharins Söner att komma i gång med produktionen av denna platta.

Nu finns det gentemot de tidigare förslagen ett förslag att minska produktionen från ca 140 000 m³ till 70 000 m³. Det innebär ett mindre ekonomiskt engagemang både för företag och för statsmakterna, och jag vill poängtera att även kommunen är beredd att göra en ekonomisk insats för att hjälpa till att förverkliga de här planerna. Efter att noggrant ha studerat detta senare projekt tycker jag att det är realistiskt och att det finns möjligheter att det kan ge liv i fortsättningen åt AB Scharins Söner i Skellefteå.

Jag vill ha en bekräftelse från industriministern att regeringen fortfarande är beredd att positivt pröva Scharinsprojektet och att dörren alltså inte är stängd i och med det lokaliseringsförslag som ligger uppe i Jokkmokk.

John Andersson berörde i sitt anförande att arbetslösheten i Norsjö kommun är väldigt hög, och den är faktiskt 8 %. Om vi skulle tänka oss det utslaget över riket i stort så är det en förfärande hög arbetslöshet. Jag vill poängtera att Norsjö kommun är en inlandskommun med glesbygd och att möjligheterna att pendla till jobb här är mycket begränsade.

I Norsjö kommun finns AB Holmlunds Livsmedel i Bastuträsk, och det är ett tillverkningsföretag i charkuteribranschen. Det är ett gammalt företag som har växt ut till ett stabilt företag på god ekonomisk grund och med stor betydelse för orten. Det fanns ett betongföretag som havererade under våren, och nu är Holmlunds Livsmedel den enda kvarvarande industrin i Bastuträsk. Jag vill också till denna bild tillägga att företaget haft en god lönsamhet. Nu vill den nuvarande ägaren hoppa av på grund av åldersskäl, och det är några duktiga medarbetare som är beredda att ta över. De behöver lokaliseringsstöd för att kunna ge företaget en god start och också för att vidta de moderniseringar som är nödvändiga, inte minst ur hälso- och miljösynpunkt.

Min fråga till industriministern är följande: Är industriministern beredd att ge ett positivt besked beträffande lokaliseringsstöd till Holmlunds Livsmedel? Vad jag vet är ärendet tillstyrkt av arbetsförmedlingen och länsstyrelsen i Västerbotten och även av AMS.

Anf. 16 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag först som en allmän reflexion över debatter av denna karaktär säga att jag tror att riksdagen skulle tjäna på om vi tillsammans försökte ålägga oss en viss disciplin när det gäller dessa debatter. John Anderssons två frågor som har föranlett denna debatt utgår från de krav som

restes i det västerbottniska länsprogrammet, och det är det jag har svarat på. Länsprogrammet är dess värre försenat. Det skulle ha kommit under oktober månad, men det har under hand upplysts att programmet är försenat och att det inte beräknas komma oss till handa förrän omkring den 1 december. Därför måste mitt svar bli att jag inte nu kan kommentera en officiell handling som ännu inte har inlämnats till industridepartementet, och jag tycker att man borde kunna respektera detta i den debatt som vi för här.

Jag skall ändå försöka att något kommentera de frågor som har väckts under dagens debatt, trots att de egentligen inte rör den fråga vi diskuterar med anledning av interpellationen utan är mera perifera.

Till att börja med vill jag gå in på frågan om behovet av statliga insatser i Västerbotten. Jag tycker att åtgärdsprogrammet ger ett bra svar på den frågan. Regionalpolitiken är egentligen den enda sektorn av samhällslivet för vilken regeringen inte föreslagit någon nedbantning eller någon prutning. Av detta kan man utläsa regeringens betoning av en oförändrat stark prioritering av regionalpolitiken. I åtgärdsprogrammet föreslås att alla tänkbara resurser skall satsas på regional utveckling. Det gäller satsningar på nya företag och på utbyggnad av befintliga företag under förutsättning att man har sunda och livskraftiga projekt.

När det sedan gäller nya åtgärder är vi naturligtvis beredda att utifrån länsprogrammen ta upp diskussion med länsmyndigheterna om speciella insatser. Det är ju därför länsprogramssystemet har skapats. Men självfallet får då länsstyrelserna vara beredda att presentera dessa program så att man kan få en meningsfull debatt.

Lokaliseringsärendet när det gäller Holmlunds Livsmedel togs också upp här. John Andersson säger att det går rykten om att regeringen tänker avslå framställningen från Holmlunds Livsmedel. Jag vet inte om det är meningen att vi skall ta upp rykten till debatt här i kammaren, men jag vill säga att det här ärendet ännu inte har föranlett något regeringsbeslut. När vi var i det skede då vi var beredda att ta ett beslut fördes, genom kontakter med företrädare för kommunen, in nya synpunkter i bilden som gjort att vi vill ta upp ytterligare diskussioner med kommunen innan vi går till beslut. Ärendet är alltså alltjämt föremål för beredning.

När det gäller frågan om Hörnefors framtid, som Rune Ångström tog upp, vill jag säga att det är för tidigt att diskutera den frågan nu. Hela NCB-koncernens utveckling och framtid är föremål för förhandlingar med de olika intressegrupperna, och då är det för tidigt att nu kommentera en enskild driftsenhets framtid. Vi återkommer alltså till frågan om Hörnefors och till vilka åtgärder av regionalpolitisk karaktär som kan bli nödvändiga för att säkra utvecklingen i Hörnefors samhälle.

Beträffande Scharins Söner är förhållandet likartat, och jag förstår inte riktigt vad Rune Ångström menar med talet om olustiga turer från förra veckan. Visst finns det olustiga turer i den här frågan, men jag vill påstå att de hör hemma uppe i Västerbotten. Jag har noterat hur pressdebatten där har karakteriserats av omdömen som stöld, svek, häleri, skandal osv., och de omdömena knyts till regeringens beslut förra veckan att rädda 35 jobb i en av

landets mest krisdrabbade kommuner, nämligen Jokkmokk. Skall vi låta den regionalpolitiska debatten präglas av avundsjuka mellan kommuner och misstänksamhet mellan regioner, då tror jag inte att regionalpolitiken har någon ljus framtid. Sanningen är ju att omdömet att det rör sig om en regionalpolitisk skandal bara hade haft fog för sig om regeringen sagt nej till att rädda jobben för de anställda vid det konkursdrabbade Jokkmokksföretaget under hänvisning till att ett annat företag, dvs. Scharins, kanske i en framtid skulle starta en MDF-tillverkning. I stället rör det sig här om ett lokaliseringsärende helt i enlighet med den av riksdagen fastlagda regionalpolitiken. Det gäller ju här att stimulera företag att förlägga tillverkning i de delar av landet som har de sämsta förutsättningarna. Vi har inte alls svikit Scharins. Den här regeringen och dess föregångare har sedan 1977 varit beredda att stödja Scharins – genom lån, uppskov med amorteringar och på annat sätt – för att ge Scharins möjligheter att söka en partner till sitt MDF-projekt. Två företag, både Scharins och Masonite AB, har haft planer på det området. Det är självfallet inte departementets uppgift att sortera bland marknadsanalyserna. Det måste företagen göra själva. Jag, och regeringen, har att ta ställning till ett lokaliseringsärende med hänsyn till om det är ekonomiskt sunt och hållbart, om det uppfyller de krav som enligt riksdagens riktlinjer bör ställas när det gäller regionalpolitiskt stöd. Svaret på frågan om vi i framtiden är beredda att pröva MDF-projektet vid Scharins är självfallet ja – när projektet har de kvalifikationer som vi måste kräva av varje sunt regionalpolitiskt projekt, dvs. att det finns ett ägaransvar i botten med tillräcklig bredd och tillräckligt eget kapital för att svara mot det risktagande som staten får vara beredd på i ett dylikt fall.

Anf. 17 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag skulle vilja säga till industriministern att jag inte har hämtat något förslag ur det försenade länsprogrammet. Så den delen skulle vi kunna lämna därhän i den här debatten.

I interpellationen har jag ju tagit upp de stora problemen i länet. Jag hade kunnat nämna en mängd konkreta saker. Industriministern är säkert väl informerad om vissa av dem. Jag kunde, som t. ex. Rune Ångström gjorde, ha frågat industriministern hur det blir med AB Scharins Söner, NCB, Hörnefors osv. Beträffande Holmlunds Livsmedel sade industriministern att vi i kammaren inte skall diskutera rykten. I går kunde man emellertid läsa i en tidningsrubrik att regeringen enligt vissa källor ämnar avslå den gjorda framställan. Vad som oroar är att beslutet har blivit uppskjutet gång på gång. Det är ju inte bra för företaget att ständigt få det avgörande beslutet uppskjutet.

I interpellationen ställde jag emellertid just den fråga som är central för dem som planerar och för alla förtroendemän och förtroendekvinnor i länsförsamlingar och kommunala församlingar. Naturligtvis hade ingenting hindrat industriministern att lämna information i en hel del konkreta frågor som man väntar besked om i vårt län. Men ser industriministern sig förhindrad att ta upp en diskussion om statliga insatser i Västerbottens län.

skall jag naturligtvis rätta mig efter industriministerns önskan att få läsa länsprogrammet, innan han lämnar besked. Jag får väl återkomma med mer detaljerade frågor, när industriministern läst länsprogrammet.

En positiv sak i industriministerns senaste inlägg var emellertid att industriministern garanterade att de regionalpolitiska insatserna är det som han tydligen sist kommer att tumma på när det gäller inbesparingar och åtgärningar. Jag får väl tacka för den positiva saken i industriministerns svar.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 18 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag reagerade litet grand på industriministerns uppmaning om disciplin i debatten. Rubriken på den här debatten är Sysselsättningen i Västerbottens län. Jag hade själv tänkt interpellera därom, men när jag såg att John Andersson redan hade gjort det ansåg jag att detta var den rubrik varunder jag kunde ta upp de här frågorna. Och jag förstår att industriministern är på det klara med att det är centrala frågor för oss i Västerbotten. Det är också klart att länsprogrammet skall ange ramarna för hur vi i framtiden skall jobba med de här frågorna. Ett väldigt stort arbete är nedlagt på länsprogrammen i de olika länen. Jag vill säga att det kanske särskilt gäller i Norrlandslänet, där vi är mycket hårt pressade i sysselsättningsfrågorna. Vi får se vad verkningarna blir av det länsprogram som nu är inne i slutvarvet på länsstyrelse och regionala organ och kommer att överlämnas till industridepartementet och regeringen.

Men mitt inlägg rörde främst tre centrala frågor, där problemen är väldigt akuta. Jag vill poängtera att både då det gäller Hörnefors och då det gäller Scharins innebär varje uppskov med ett beslut att tid rinner ut ur timglasets, och det medverkar till att det blir allt svårare att vidta åtgärder.

Som jag sade i mitt förra anförande har den utredningsgrupp som är tillsatt av Umeå kommun lagt fram ett konkret förslag. Jag har också citerat från den skrivelse som är överlämnad till industridepartementet, där man kräver skyndsamhet i behandlingen.

Vi vet att NCB:s strukturplan föreslår en nedläggning av massaindustrin i Hörnefors, och vi vet att detta kommer att få förödande konsekvenser också för papperstillverkningen i framtiden. Nu begär vi att få en respons på det nya grepp vi har tagit i det här sammanhanget, där vi föreslår en reducerad massatillverkning och en papperstillverkning som är anpassad till den och som har siktet inställt på framtiden. Det är alltså inget nedläggningsföretag vi vill skapa här, utan vi vill skapa ett företag som har möjligheter att stå på egna ben i framtiden.

Då måste jag konstatera att NCB:s strukturplan – och det här är viktigt utifrån Västerbottens synpunkt – är förödande för Västerbotten. Folke Rydbo har, konkret uttryckt, fått i uppdrag att överföra råvara på skogssidan från Västerbotten till andra delar av landet. Det är konsekvenserna av det

Om sysselsättningen i Västerbottens län

Fredagen den
24 oktober 1980

Om sysselsättningen i Västerbottens län

som vi inte kan acceptera. Vi måste få behålla en viss del av förädlingsprocessen inom vårt eget län för att också kunna behålla ett livskraftigt näringsliv. Här har vi föreslagit att industridepartementet skall bilda en fristående organisation med egna ekonomiska resurser och med uppgift att utreda och förprojektera en lösning av problemen i Hörnefors enligt det förslag som den nämnda utredningsgruppen har redovisat.

Om inte industriministern har hunnit ta ställning till den konkreta framställningen vill jag påpeka att vi i den här arbetsgruppen inom Västerbotten är spända på ett besked om hur industriministern ser på just detta förslag.

I fråga om Scharins Söner gäller det inte avundsjuka, för att regeringen har gett ett lokaliseringstöd till Masonite AB för tillverkningen i Jokkmokk. Jag vill inte ställa mig som någon domare och avgöra om detta är att betrakta som industristöd, projektstöd eller något annat av de drastiska omdömen som har förekommit i debatten. Jag har bara att döma efter vad som är skrivet för och emot i pressen och de kontakter som jag har haft i övrigt. Jag vill bara säga att hanteringen som sådan har väckt stor olust i Västerbotten. Det är en spegling av denna olust som har visat sig i pressen och i massmedia i övrigt. Därmed lämnar jag den delen av frågan. Jag betraktar det som självklart att man inte skall flytta arbetslöshet från en region inom stödområdena till en annan. Det blir inte bättre med det.

Vidare är det positivt – jag tackar för det – att industriministern har sagt att Scharins Söner kan fortsätta att jobba med sitt förslag även framdeles. Likaså tackar jag för beskedet beträffande Holmlunds Livsmedel i Bastuträsk att ärendet fortfarande är under prövning. Jag hoppas att det kan bli ett positivt besked också där.

Anf. 19 Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Får jag till Rune Ångström säga att det inte är fråga om förseningar när det gäller behandlingen av de lokaliseringsärenden som han åberopar, nämligen Holmlunds Livsmedel och Scharins Söner. De här projekten har hittills inte fyllt de krav vi måste ställa på projekt, om vi skall handla enligt riksdagens intentioner. De förseningar som här kan påvisas beror alltså inte på handläggningen i departementet utan helt enkelt på att de projekt som har presenterats inte har fyllt måtten.

Jag noterar att Rune Ångström tar avstånd från de omdömen som vi har läst i Västerbottenspressen och som jag tolkar som något slags missriktad avundsjuka mot Jokkmokk. Även ledande företrädare för länet har i sina uttalanden kommenterat de här besluten på ett sätt som jag finner ganska upprörande. Det är ändå så att regeringen måste ta ställning till lokaliseringsprojekt utifrån de förutsättningar som olika projekt har. Vi kan inte ta konkurrenshänsyn. Vi kan inte lägga oss i skilda företags marknadsbedömningar etc. Vi måste ha vissa klara krav på de projekt som man söker lokaliseringstöd för. När ett projekt är klart och fyller de kraven, skall det rimligen också föranleda ett beslut, och ett sådant har vi fattat i fallet Jokkmokk.

Beträffande Scharins har det, med regeringens stöd, pågått ett arbete sedan 1977 när det gäller krediter. Men det har inte kunnat leda till avsett resultat. Det kan regeringen inte lastas för.

Beträffande frågan om Hörnefors kommer ett ställningstagande i samband med att vi tar ställning till andra frågor som gäller NCB:s framtid och NCB:s strukturplan. De förhandlingar som bedrivs med ägargrupper inom NCB måste ju slutföras, innan vi kan bedöma hur strukturplanen mera definitivt kommer att gestalta sig.

Anf. 20 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Beträffande Holmlunds Livsmedel upprepar jag att ärendet är tillstyrkt av länsstyrelsen och AMS. Det var litet överraskande att höra att brister i utredningen har gjort att industridepartementet inte har kunnat ta ställning i frågan. Jag hoppas att utredningar och övriga förslag i ärendet kan kompletteras så att det blir möjligt att göra det relativt snabbt.

Jag sade i mitt anförande beträffande de omdömen som är gjorda i ärendet Scharins Söner AB att jag personligen inte hade möjlighet att ta ställning till de olika omdömen som fällts i ärendet. Det är emellertid klart att ärendet har spritt olust i Västerbotten, eftersom det var ett projekt som vi ansåg realistiskt. Inledningsvis var vi mycket bekymrade för att förläggningen till Jokkmokk skulle betyda att Scharins Söner inte skulle kunna fortsätta med sin planering och sina försök att nå en lösning. Nu har industriministern förklarat att dörren fortfarande står öppen för Scharins Söner. Jag tycker det är ett mycket positivt besked, och i Västerbottens län och i Skellefteå kommun ställer vi oss helhjärtat bakom de försöken.

Det är också klart att det är svårt att få kompanjoner i en sådan bransch som boardbranschen. Hela den branschen sviktar. Att det har dragit ut på tiden att hitta en samarbetspartner med goda ekonomiska resurser är därför inte så märkligt. Masonite AB var en sådan tilltänkt partner, som sedan hoppade av förhandlingarna och startade eget uppe i Jokkmokk.

Beträffande Hörnefors betraktar vi det förslag som arbetsgruppen har framlagt som en viktig bit då man skall behandla strukturplanen i dess helhet. Enligt vår uppfattning är det en säkrare bedömning av det förslag som arbetsgruppen har lagt fram, och det är en viktig förutsättning för att strukturplanen för Hörneforsdelen blir riktigt värderad. Jag hoppas att industriministern först skall se på den konkreta framställningen om en arbetsgrupp inom industridepartementet och sedan lägga fram förslaget som en bit i strukturplanen för NCB.

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

**5 § Svar på interpellation 1980/81:11 om industriutvecklingen i
Värmlands län**

Anf. 21 Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Raul Blücher har frågat mig

dels om jag är informerad om nära förestående ägarförändringar, *dels* inom skogsindustrin som berör Billcrud-Uddeholm AB och *dels* inom den mellansvenska stålindustrin.

dels om regeringen har vidtagit åtgärder för att i samråd med länsmyndigheter, berörda kommuner och Utvecklingsfonden i Värmlands län skaffa fram eventuellt erforderliga ersättningsarbeten till de orter i Värmlands län som kan tänkas bli berörda av ytterligare strukturförändringar inom basindustrierna.

Beträffande den del av interpellationen som rör eventuella ägarförändringar kan jag nämna att jag fortlöpande får viss information om utvecklingen inom olika företag och branscher, bl. a. genom etableringssamarrådet med industrin, vid kontakter med regionala och lokala organ, vid kontakter med de fackliga organisationerna osv. Den information som lämnas till mig är ofta förtrolig, eftersom företagets verksamhet skulle kunna skadas om planerna på eventuella förändringar blir kända långt innan beslut har fattats om deras förverkligande. Många företag har ständigt planer på förändringar i verksamheten av olika slag av vilka bara ett fåtal slutligen realiseras. När konkreta förslag föreligger har företagsledningen lagstadgad skyldighet att informera de anställda. I ett sådant läge ställs ofta frågan till mig, om jag är beredd att vidta åtgärder för att förhindra eventuella negativa effekter på sysselsättningen. Jag har också här i kammaren vid flera tillfällen besvarat frågor av den typen. Däremot anser jag, mot bakgrund av vad jag nyss har anfört, att det vore principiellt felaktigt att besvara frågor om vilken information som har lämnats till mig rörande olika företag innan konkreta och för de anställda presenterade förslag föreligger.

När det gäller insatser för att lösa sysselsättningsproblem inom den värmländska industrin vill jag först särskilt peka på de resurser och initiativmöjligheter som de regionala organen efter hand fått för att kunna arbeta aktivt med regional- och näringspolitiska insatser.

Värmlandsdelegationen fick på sin tid 6 milj. kr. efter beslut av regeringen. Därefter har länsstyrelsen hittills fått 6,2 milj. kr. för fortsatt projektverksamhet. Såväl den geografiska prioriteringen som ändamålsinriktningen avgörs av länsstyrelsen.

Jag vill också erinra om att riksdagen har anslagit 12 milj. kr. för att främja industriell utveckling i Värmland. Regeringen har nyligen beslutat om användningen av dessa medel.

Sammantaget innebär detta enligt min bedömning att väsentliga resurser har ställts till förfogande för att förstärka näringslivet i Värmlands län. Ett väl fungerande arbete i länet har också avgörande betydelse för effekten av centrala stödåtgärder.

Jag vill slutligen framhålla att sysselsättningssituationen i Värmland inger

oro. Regeringen har därför vid flera tillfällen under de gångna åren satt in speciella åtgärder riktade mot länet. Regeringen följer noga utvecklingen och är beredd att inom ramen för gällande regler stödja projekt som ger ökad sysselsättning i Värmland.

Anf. 22 RAUL BLÜCHER (vpk):

Fru talman! Jag tackar industriministern för svaret, även om jag hade varit betydligt mer tillfredsställd om maktförhållandena inom industrin hade medgett att industriministern här i dag hade redovisat alla förutsättningar och därmed startat en bred diskussion om de värmländska basindustriernas utvecklingsmöjligheter. Nu hänvisar statsrådet till att den information han kan ha fått i så fall är förtrolig, eftersom företags verksamhet skulle kunna skadas. Jag vill inte ställa mig helt oförstående till industriministern i det avscendet – vi lever ju i ett system där privatpersoner fattar beslut med vittgående följder för samhället. Och det är ju i och för sig fullt att gå i väg och skvallra om det man fått veta i privat förtrolighet. Men det är helt andra förhållanden när vi diskuterar regeringens sparplan och tänkbara alternativ till den, när vi i hela landets intresse diskuterar vad som kan skäras ned i statlig och kommunal budget och vad människor i allmänhet kan bidra med i folkhushållningens intresse. Då är det helt igenom vårt samhälle som vi diskuterar i demokratiska former.

Nu är det emellertid så att konkreta förändringar redan är i gång inom både Uddeholm och Billerud, alltså både på stålsidan och på skogsindustrisidan. Nyby Uddeholm har nyligen beslutat att snabbare än planerat skära ner och koncentrera tillverkning och administration. Inom rördivisionen skall 150 arbetstillfällen bort. I Storfors är rörverket nära nog den enda industriarbetsplatsen i kommunen – företaget svarar för omkring 98 % av industrisysselsättningen i Storfors. Nu har företag och fackförening för tillfället sökt en lösning i tredagarsvecka under en begränsad period i höst.

Vid Uddeholm Tooling i Hagfors, alltså på verktygsstålsidan, gick man fr. o. m. den här veckan över till fyradagarsvecka fram till jul. Här föreligger ungefär samma dominans på industriarbetsmarknaden i Hagfors kommun som för rörverket i Storfors. I fråga om Hagfors och neddragningen av produktionen där så hänvisas det till den minskande orderingången från de exportmarknader som hittills har köpt 80 % av verktygs- och stångstålet från Hagfors.

Detta är väl att betrakta som kalla fakta som det för dagen inte går att göra mycket åt. Det är bara att beklaga att Uddeholm inte långt tidigare har lyssnat på kritiken och investerat i vidareförädling på sina bruksorter i bl. a. Värmland. Det hade kanske varit möjligt på den tiden när Uddeholm fortfarande framstod som ett värmländskt bolag med många små aktieägare med delvis lokal förankring. Nominellt kan förvisso även i dag många ägare räknas upp, men det är mindre intressant än det påtagliga förhållandet att centraliseringen av ägandet inom stålindustrin och Uddeholm nu fortskrider i rask takt.

Det är den anonyma och otillgängliga fjärrstyrningen som i dag oroar de

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

tusentals anställda inom svensk stålindustri. Det är överlåtet till dessa privatpersoner att utifrån snäva och kortsiktiga intressen bestämma framtiden för denna riksviktiga basindustri. Medan vi politiker sitter och gnetar med den offentliga sektorn för att få landets underskott att minska, så lämnar vi därhän avgörande frågor, t. ex. den om vi har råd att avveckla landets malmbaserade råjärnstillverkning och gå över till att importera skrot. Jag nämner detta som ett exempel på det som min interpellation gäller, men jag tänker inte försöka åstadkomma en ståldebatt med industriministern i dag. Den får vi nog senare här i kammaren.

Det alldeles avgörande för den oro som växer i dag är just att det stora som sker, det sker tyst, och strukturuomvandlingen smyger sig på oss i former som vi sannolikt längre fram kommer att få ångra att vi gick med på. Landets basindustrier och förädlingen av våra råvaror är avgörande för hela landets ekonomi, för vår handel med omvärlden och för våra samhälleliga åtaganden.

Nyby Uddeholm är ett annat exempel på det svåråtkomliga i privatägarnas stålpolitik. Där har en amerikansk konsultfirma, McKinsey, talat om vad som skall "städas bort" i Torshälla och Storfors.

Enligt tidningsuppgifter kommer det inte att räcka med att 150 arbeten försvinner inom rördivisionen. Även den övriga stålbearbetningen inom Nyby Uddeholm skall städas bort, och uppemot 400 jobb kommer att försvinna på de båda bruksorterna. Pessimismen hos de anställda sträcker sig ännu längre.

Nu kan industriministern börja fundera över vad det jag hittills har sagt har med Marcus Wallenbergs besök hos Uddeholm i september att göra, men jag är framme vid den kopplingen.

Dagen efter det att SE-Bankens överhuvud hade besökt Värmland skrev Dagens Nyheters ekonomiske reporter Sven-Ivan Sundqvist så här:

"Ämne för samtal mellan rundvandringarna kan vara "—"—" vad VD Åke Ahlström vill göra med Nyby-Uddeholm. Ett annat möjligt diskussionsämne är lösningar på 'småbråket' mellan Uddeholm och SKF på verktygsstålsidan."

Nu är detta för all del spekulationer – det uppger reportern ärligt också, och spekulationer får tas för vad de är. Men de berörda anställda inom stålindustrin ser ju denna höst tydligt att något är i görningen, och tiden kan vara för kort för de anställda att värna om sin rätt till arbete på hemorten, t. ex. genom att i kraft av sin yrkeskunnighet ställa upp alternativa planer till de strukturförändringar som kanske främst tjänar kapitalcentralisationens intressen. Om exempelvis Hagfors järnverk är hotat i ett relativt kort perspektiv, så är det ju hög tid att på allvar undersöka förutsättningarna för det framlagda förslaget att göra om Hagfors till en central för skrotåtervinning i Sverige. Jag har personligen inte några kunskaper på området – sannolikt inte industriministern heller – utan här gäller det ju att ställa upp med lösningar baserade på de arbetandes kunskaper som kan länka över industriarbetena till ny industriell verksamhet, som så mycket som möjligt bygger på de kunskaper som stålindustrins anställda har. Detsamma kan ju

sägas om skogsindustrin.

Här skall jag nu åter citera ur den anförda DN-artikeln om Wallenbergs besök hos Uddeholm den 11 september:

”Marcus Wallenberg kan ha intresse av att förmedla köp av alla eller en del av Uddeholms aktier i Billerud. Tänkbar köpare skulle kunna vara Papyrus, Stora Kopparberg eller något av investmentbolagen Investor och Providentia. Den strukturella tanken skulle då vara att samordna Wallenbergssfärens ’mellanbälte’ i svensk skogsindustri, dvs. Papyrus, Billerud, Kopparfors och Stora Kopparberg.”

Nu skall jag sluta citera den spekulerande DN-reportern. Han är säkert en kunnig reporter, men någon säker kunskap har han ju för den skull inte förmedlat. Jag skall i stället citera industriministern själv, och det citatet härstammar från den tid då Nils Åsling var industriminister i första trepartiregeringen. Det var vid ett besök i Skoghall i Värmland 1977, i samband med att det s. k. villkorslånet på 600 milj. kr. ställdes till Uddeholmsbolagets förfogande. Då sade industriministern följande: ”Nu är skutan flott och kan segla vidare i förlig vind.”

Skutan som industriministern då talade om var det Uddeholm som vid tillfället ansågs vara nära nog konkursmässigt. Året därpå sålde Uddeholm sin skogsrörelse till Billerud mot ett 30-procentigt aktieinnehav i Billerud. I dag har Uddeholm 49,96 % av aktierna i Billerud. Wallenberggruppen, dvs. SE-banken närstående intressen, har fått ett allt starkare grepp över Uddeholm och därmed indirekt över Billerud. För dagen lär Wallenberggruppens aktieinnehav i Uddeholm uppgå till 13 %, men som bekant krävs oftast inte mycket mer än så för att komma i besittning av den avgörande makten. Jag skulle gärna vilja veta hur industriministern, som tillhör ett småfolkets parti och som t. o. m. tar sig före att i formuleringar kritisera storfinansen, ser på denna typ av storaffärer, där bolag är nära konkurs ena dagen och sedan över en natt skaffar sig stora aktieposter i ett annat bolag.

Industriministern brukar ju ofta i debatten dra paralleller mellan en enskild persons ekonomi och samhällets ekonomi. Jag vill inte här gå in på om det är rimligt eller orimligt att göra sådana analogier. Men om vi skulle pröva det tänkesättet när det gäller Uddeholmsskutan, som drogs av grundet med statlig draghjälp 1977, så skulle det ju vara detsamma som om en vanlig medborgare gick på knä för sina amorteringar på villan och sedan dagen därpå köpte huset intill. Det är inte jag själv som har kommit på den här geniala liknelsen utan två vänner till mig, som arbetar på bruket i Skoghall och bor grannar med varandra. Lyckligtvis är de inte själva i den här beklagansvärda situationen.

Industriministern berättar än en gång för mig om de resurser som de regionala organen i Värmland har fått för att kunna arbeta aktivt med näringspolitiska insatser. Jag vet inte om det är i pedagogiskt syfte som statsrådet än en gång berättar om Värmlandsdelegationens 6 miljoner, om de ytterligare 6 miljoner som länsstyrelsen har fått och om de 12 miljoner som riksdagen har anslagit för att främja industriell utveckling i Värmland. De

Nr 14

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

här insatserna är givetvis av godo, och man får väl också anta att berörda regionala organ gör sitt yttersta för att realisera ett väl fungerande arbete.

Det är också trösterikt att veta att sysselsättningssituationen i Värmland inger industriministern oro och att regeringen noga följer utvecklingen. Men varför oroar inte storfinansens pågående manipulationer med basindustrierna, varför oroar inte det förhållandet att beslut som kan få avgörande betydelse för industriutvecklingen fattas av allt färre privatpersoner och att deras beslut omges med sådan sekretess? Jag vill inte pressa industriministern mer på vad han eventuellt kan känna till, men det vore skönt med ett medgivande av att strukturomvandlingen inom basindustrierna, med tänkbara katastrofer för hela kommuner och län som följd, är en samhällsfråga och inte en privatfråga.

Till sist: Om nu industriministern inte kan lämna ut några förtroliga uppgifter om den eller den företagsdelen och förestående ägarförändringar eller beslut om nedläggningar som kan komma i höst, så bör det inte hindra honom att här i dag tala om huruvida det är någon bruksort i Värmland som kan drabbas av omfattande nedläggning under den närmaste tiden. Är läget under kontroll, eller kan det bära i väg mot sådana ingrepp som innebär lokala och regionala katastrofsituationer? Den konjunkturnedgång vi upplever i dag har kommit väldigt överraskande. Finns det i så fall en fungerande beredskap för ersättningsarbeten? Kan bolagen ta det sociala ansvar som det tidigare har talats om, eller är det så att någon stor skuta i dag står ännu hårdare på grundet än anno 1977?

Anf. 23 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Efter dessa Raul Blüchers vilda fantasier måste man fråga sig vart han egentligen syftar. Det är många som undrar vad det är för märkliga ting som skulle kunna ske med industrin i vårt land, om den politik som Raul Blücher företräder skulle få iscensättas. De exempel som kan ges från de totalitära system som dväljs där kommunismen har makten är inte direkt av den arten att de inspirerar svenska folket att rösta fram ett sådant system. Exemplet är avskräckande.

Men det går naturligtvis att stå här i talarstolen och göra spekulationer, grundade på andra spekulationer – i detta fall i Dagens Nyheter. Men de spekulationerna är inte märkvärdigare, Raul Blücher, än att både ni och jag och andra i denna kammare skulle kunna sätta ungefär samma funderingar på pränt. Men vad skulle det gagna en debatt som borde vara konstruktiv för värmländskt vidkommande?

Familjen Wallenberg och Wallenberggruppen blandades in i sammanhanget – inte oväntat, för det tycks vara en ständig fixering hos kommunisterna att tala om Wallenbergs. Jag kan förstå att man gör det, eftersom Wallenbergföretagen ju har visat sig kunna klara av även den svåraste av krissituationer i detta land. Värmland kunde ha varit betydligt bättre gynnat, om vi där hade haft fler Wallenbergföretag. Om friskt kapital från stora stabila företag, typ Wallenbergs, kunde komma värmländska industrier till

del borde vi vara tacksamma för det i vårt län.

Det finns dock en mycket farlig sida av Raul Blüchers tal, och det är den ständigt mörka bild som han försöker frammana. Visst finns det problem med sysselsättningen i Värmland, och industriministern har förklarat här i dag att man från regeringens sida ser denna problematik med viss oro. Man måste emellertid vara på sin vakt mot de negativa psykologiska effekter som en sådan svartmålning som den herr Blücher så ofta åstadkommer får bli dominant. Det förhåller sig ju faktiskt så att vi har en mycket hög industrisysselsättningsgrad i Värmland. Ca 40 000 människor är industrisysselsatta – till helt övervägande del i enskilda företag. Det finns en förnämlig samhällsuppbyggnad, en god infrastruktur, i de värmländska tätorterna. Det finns en levande landsbygd i större delen av länet. Det finns faktiskt rätt mycket av positiva ting att notera även i dag.

Hos näringslivet har det funnits en vilja till investeringar, och den har omsatts på det sättet att vi i dag mestadels har välutvecklade och högmoderna industrianläggningar, inte minst inom basindustrin. Visst är det enskilda människor som har åstadkommit detta, men vi kan inte påstå att det har blivit sämre industrier därför att det också har funnits ett intresse för att förändra ägarstrukturer och åstadkomma sammanslagningar, där sådana har befunnits vara positiva.

Raul Blüchers alternativ till det enskilda näringslivet är politisk styrning, politiska beslut i slutna rum, utan möjligheter ens för parlamentariker att diskutera förändringar i det systemet.

Jag är, fru talman, alldeles övertygad om att Värmlands befolkning, oavsett om man arbetar i industrin eller i någon annan näring, är tacksam för att vi har den arbetsmarknad och den ägarstruktur på näringslivet som föreligger och slipper den typ av sysselsättningspolitik som kan resultera i tvångsdeportering till arbetsläger. Visst kan man få arbete på det viset, men det är inte någonting som gagnar de enskilda människorna.

Fru talman! Det finns en hel del positivt att säga, och jag skall be att få återkomma till det.

Anf. 24 RAUL BLÜCHER (vpk):

Fru talman! Göthe Knutson brukar i sådana här debatter hemfalla åt en mycket förytligande beskrivning, som om det bara var fråga om inställningen till frågorna, som om det var ideologierna som styrde på det ena eller andra sättet och som skulle vara av godo eller av ondo. Nu är det inte det vi diskuterar. Det är inte jag som spekulerar, och det är inte jag som svartmålar. Ingen skulle vara gladare än jag om Värmlands industriarbetare på de här berörda bruksorterna hade anledning att känna tillförsikt för framtiden.

Politiska beslut i slutna rum, föredrar Göthe Knutson att kalla de krav som de anställda ställer på att få vara med och delta i planeringen och påverka strukturomvandlingen. Varför är det bara när industriarbetarna blir arbetslösa som man plötsligt vädjar till deras uppfinningsrikedom och deras intresse för nya produkter? Lars de Geer vädjade härförleden i Radio Värmlands Vädning i Torsby till värmlänningarna att ta sig i kragen och

Nr 14

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

komma med innovationer. Det är nu som de anställda är värda att få vara med och diskutera stålindustrins och skogsindustrins framtid. Det är sådana initiativ som de anställda via sina fackföreningar – både tjänstemännens och de kollektivanställdas – på Skoghallsverken har tagit. Tillsammans med forskare arbetar de febrilt för att utveckla alternativa planer. Det är ett demokratiskt perspektiv på basindustrierna.

Jag säger inte att det inte är positivt att det vid sidan av allt det här görs mycket för att få fram marginella tillskott till arbetsmarknaden, att det satsas på nya produkter. Men när Göthe Knutsons yngre partikamrater i Värmland i en debatt med Kommunistisk ungdom i bibliotekshuset i Karlstad skulle utveckla de här idéerna hade de inte mycket mer att komma med än att Uddeholms nya verksamheter har startat ett projekt med svampexport och att man kan hoppas på en utveckling av turismen – säsongmässiga och mycket marginella tillskott. Det var det enda som MUF i det sammanhanget hade att komma med.

Anf. 25 Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Självfallet skall jag inte blanda mig i den här ideologiska debatten mellan höger och vänster. Här i landet har vi ju en regering som bedriver mittenpolitik, och då är den diskussion som förs här kanske av mindre intresse.

Jag vill dock kommentera Raul Blüchers fråga till mig, om inte strukturutvecklingen i basindustrierna är en samhällsfråga. Självfallet är detta en samhällsfråga, och det framgår inte minst av frågestunderna här i kammaren att det också i hög grad är en politisk fråga.

Koncentrationstendenserna i näringslivet följer vi från regeringens sida med vaksamhet. Att vi slår vakt om de anställdas inflytande i näringslivet beror naturligtvis på omsorgen om att upprätthålla en intressebalans i samhället. Den omständigheten att den här regeringen har fäst stor vikt vid kooperationens roll i samhället – inte minst de kooperativa skogsföretagens – är också ett utslag av denna önskan att motverka en alltför långtgående koncentration i näringslivet och upprätthålla en rimlig intressebalans. Utan denna intressebalans skulle den vitalitet i näringslivet som vi är beroende av för vår allmänna utveckling gå förlorad.

Det är av samma anledning vi bedriver en småföretagspolitik sedan oktober månad 1976 – tidigare fanns som bekant bara en storindustripolitik här i landet. Vi vill upprätthålla intressebalansen och inte låta vissa intressegrupper och ägargrupper dominera hela den strukturutveckling som är nödvändig och därmed ge den en ensidig prägel. Detta skulle ju innebära en ytterligare utveckling mot ett allt ensidigare näringsliv.

Om vi nu händelsvis skall dröja litet grand vid Värmlands problem, så är det bekant att man där har ett för ensidigt näringsliv och för sent – nämligen inte förrän med den första trepartiregeringens arbete – har startat verksamheten med att differentiera det.

Anf. 26 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Det bör väl ändå kunna konstateras att det är av värde för väljarna och den intresserade allmänhet som kan ta del av en debatt i Sveriges riksdag att veta vad det är för ägarstrukturer och politiska system som en talare företräder, åsytftar och har som målsättning när han raljerar och frossar i så mycket hypoteser som Raul Blücher nyss har gjort här.

När Raul Blücher i förklenande ordalag talar om innovationer och uppfinningar och nämner att förre försvarsministern Lars de Geer efterlyste sådana begriper jag absolut inte vad han avser. Det måste väl även för en kommunist vara angeläget att Sverige och det län som han representerar i riksdagen verkligen får del av den utveckling, av det nyskapande, av de innovationer som endast enskilda initiativ förmår skapa i tillräcklig grad; det gäller inte bara i vårt land utan i hela världen.

Det finns, sade jag innan jag slutade i första omgången, en del positivt att nämna om Värmland. Till det som vi tacksamt noterar hör regeringens ansträngningar för att rädda sysselsättningen vid Deje Bruk. Där kan vi nu konstatera att en positiv lösning har kommit fram som räddar en mycket stor del av sysselsättningen. Regeringen har verkligen tagit denna fråga på allvar och gått till botten med problematiken. Den har inte bara kastat ut en slant enligt den modell som Raul Blücher och även socialdemokrater har förespråkat utan analyserat problematiken, för att inte förvärpa situationen genom att skapa en företagsamhet som vilar på lösan sand och som endast kan fortsätta så länge som de statliga pengarna räcker. Vi förutsätter att man nu i Deje har skapat en god grund för en industriell verksamhet som har framtiden för sig.

Sju kommuner i Värmland kommer nu att få industrihus genom den satsning på 12 milj. kr. i form av extrapengar till Värmland, vilken kom till stånd på ett borgerligt initiativ och tack vare regeringens starka positiva vilja.

Jag vill också nämna, fru talman, att sysselsättningen inom verkstadsindustrin i Värmland har ökat under senare tid – även om det inte gäller några stora tal. Vi hade år 1978 15 500 sysselsatta inom verkstadsindustrin, och vid den senaste räkningen 1979 hade det antalet ökat till 15 700. Det är en klar trend åt rätt håll. Dess bättre kan vi nu också notera att den tycks fortsätta. Det finns lediga jobb inom verkstadsindustrin, och yrkeskunnigt folk efterlyses. Det vore mycket bra om Raul Blücher ville ställa sig bakom oss borgerliga ledamöter och de länsmyndigheter som arbetar för att få fler ungdomar att satsa på en yrkesutbildning i den kanske bästa av framtidsbranscher, verkstadsindustrin, i Värmlands län, som debatten här och nu gäller. Om Raul Blücher på något sätt hade velat bidra till dessa ansträngningar, skulle det ha varit en positiv och konstruktiv insats.

I det sammanhanget vill jag också nämna något om skogsvården i Värmland. Det finns ett ytterligt angeläget behov av åtgärder inom det området. Enbart i Torsby kommun finns det ett akut behov av 144 000 dagsverken i form av skogsvårdsåtgärder. Detta motsvarar 700 helårsjobb. Men beklagligtvis lyckas man trots detta behov inte ens fylla platserna i de

Nr 14

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

beredskapsarbetsgrupper som har kommit till stånd genom regeringens försorg.

Jag vill slutligen, fru talman, konstatera att det finns förutsättningar för att praktiskt taget utan några ytterligare ekonomiska satsningar betydligt utöka antalet arbetstillfällen inom skogssektorn i Värmland. Vi har under ett par års tid framhållit detta, men de goda föresatserna i regeringens politik på det här området har ännu inte förverkligats. Det skulle vara värdefullt om industriministern, som ju i stor utsträckning även svarar för arbetsmarknadsfrågor, ville göra en kommentar till hur man skall lyckas få fart på skogsvårdsåtgärderna, mot bakgrund av det relativt stora antalet arbetslösa i den kommun som jag nämnde. Skogsvården kan i Värmland ge många fler arbetstillfällen, förmodligen flera tusen under de närmaste åren. Men hur skall man äntligen komma till ett förverkligande av dessa angelägna åtgärder? Arbetslösa finns och behovet finns, men det händer alltför litet.

Anf. 27 RAUL BLÜCHER (vpk):

Fru talman! Det är ju glädjande att se att Göthe Knutson inom loppet av några minuter nyktrar till, lämnar de ljusblå ideologiska höjderna, kommer ned till vardagen och gör en rent journalistisk beskrivning av vad som händer i Värmland i dag. Jag har redan i mitt tidigare inlägg betonat det positiva med alla de bidrag till sysselsättningen som eventuellt kan göras genom innovationer och tillskott av nya produkter. Det är självfallet bra, men det är tyvärr inte räddningen för de stora bruksorterna i Värmland, där merparten av de industrissysselsatta i dag oroar sig mycket över sin framtid.

Den markering som industriministern gör i den här debatten finner jag positiv. Han talar om att det är mittenpolitik och en decentraliserande politik, en småföretagsgynnande politik, som skall föras. Men därmed ges tyvärr inget svar på min fråga om industriministerns möjligheter att i tid ingripa för att rädda jobben inom basindustrierna på de här berörda bruksorterna och för att få ett grepp på strukturuomvandlingen.

Jag vill bara erinra Göthe Knutson om att talet om investeringsviljan är taget ur luften. Industriinvesteringarna var ju betydligt lägre under den senaste högkonjunkturen än de var under den förra. De tenderar att minska, och det är ledsamt. Därför är också koncentrationen, centralisationen, inom näringslivet något som man från samhällets sida borde ta på betydligt större allvar.

Anf. 28 Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Göthe Knutson frågade om speciella åtgärder för att få fart på skogsvården i Värmland är tänkbara. Jag vill då svara Göthe Knutson att virkesförsörjningsutredningen, som f. n. är mitt uppe i sitt arbete, överväger åtgärder på det här området. I samband med att vi lägger fram en proposition om skogsindustrin under vårriksdagen kan det bli nödvändigt att föreslå speciella insatser på området. Det är något som vi f. n. allvarligt överväger.

Jag vill understryka att frågan om en intensifierad skogsvård är ytterligt angelägen också för att bredda den råvarubas som vi behöver för vår skogsindustri. Det är alltså en ytterligt angelägen fråga som vi återkommer till inom en inte alltför avlägsen framtid.

Nr 14

Fredagen den
24 oktober 1980

*Om industriut-
vecklingen i
Värmlands län*

Anf. 29 GÖTHE KNUTSON (m):

Fru talman! Jag noterar tacksamt de instämmanden som industriministern gör i mina synpunkter, och jag tackar honom även för svaret. Vi får väl tillfälle att återkomma till detta.

6 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1980/81:27 till försvarsutskottet

1980/81:31 till jordbruksutskottet

1980/81:33 till justitieutskottet

7 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1980/81:18–20 till justitieutskottet

1980/81:21–23 till utbildningsutskottet

1980/81:24 och 25 till justitieutskottet

1980/81:26 till försvarsutskottet

1980/81:27–30 till socialutskottet

1980/81:31 och 32 till trafikutskottet

1980/81:33–35 till lagutskottet

1980/81:36–40 till socialutskottet

1980/81:41–44 till näringsutskottet

1980/81:45–47 till justitieutskottet

1980/81:48 och 49 till konstitutionsutskottet

1980/81:50 till jordbruksutskottet

1980/81:51 till civilutskottet

8 § Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningarna 1980/81:19 och 20

9 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1980/81:52 av *Kjell Nilsson m. fl.*

1980/81:53 av *Kjell Nilsson m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m.

Fredagen den
24 oktober 1980

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till
kammarkansliet

*Anmälan av inter-
pellationer*

den 24 oktober

1980/81:21 av *Ingrid Segerström* (s) till jordbruksministern om SAKAB:s verksamhet vid Lövsta:

SAKAB:s styrelse lovade redan 1976 att bolagets verksamhet vid Lövsta skulle avvecklas senast den 1 januari 1981. Mot bakgrund av de utfästelser som gjorts på ansvarigt håll inom SAKAB i denna fråga är det närmast en utmaning mot Stockholms kommun och de människor som bor i området att SAKAB nu, när endast kort tid återstår till dess verksamheten helt skulle ha lagts ner, begär förnyad koncession på vissa delar av verksamheten. Handlingssättet ter sig så mycket märkligare med hänsyn till att koncessionsnämnden vid sin tidigare prövning av verksamheten redan 1971 framhöll att anläggningen vid Lövsta från vissa synpunkter är olämpligt lokaliserad och bör omlokaliseras.

SAKAB har i sitt agerande i denna fråga bundit sig hårt vid förutsättningarna för lokalisering och uppförande av ytterligare en behandlingsanläggning. En sådan anläggning planerades bli förlagd till Norrtorp, till vilken placering koncessionsnämnden gav sitt tillstånd 1977. Beslutet överklagades av naturvårdsverket till regeringen, som emellertid ännu inte tagit ställning. Förslag om förläggning till Stora Vika har heller inte slutbehandlats av regeringen.

Sedan ett par år tillbaka har det alltså varit uppenbart att någon behandlingsanläggning inte skulle stå färdig vid årsskiftet 1980-1981. Det har nu tyvärr gått så långt att endast provisoriska lösningar står till buds för att klara SAKAB:s avveckling vid Lövsta till årsskiftet. Bolaget har som enda alternativ begärt att få fortsätta en del av sin verksamhet vid Lövsta, något som länsstyrelsen, Stockholms kommun och flera andra remissinstanser liksom de boende inom området bestämt motsätter sig. Det finns möjligheter att klara temporärt omhändertagande eller behandling på andra håll av det miljöfarliga avfall som hanteras vid Lövsta. Dessa möjligheter har inte redovisats.

Frågan om en ny central behandlingsanläggning för miljöfarligt avfall behandlades i riksdagen i april 1979. Härvid anförde jordbruksministern att SAKAB får tillgripa temporära åtgärder, som lagring och utnyttjande av utländska behandlingsmöjligheter, till dess att en ny behandlingsanläggning står klar. Vid riksdagsbehandlingen anfördes vidare att SAKAB skulle få de resurser som behövdes för att uppfylla de krav på att ta emot avfall som ställs från kommunernas sida. Bolaget ägs till 95 % av staten. I det nu uppkomna läget är det angeläget att staten som huvudman aktivt verkar för att gjorda utfästelser om avveckling av SAKAB:s verksamhet vid Lövsta till årsskiftet 1980-1981 också kan hållas.

Mot bakgrund av vad jag anfört får jag hemställa att till jordbruksministern få rikta följande fråga:

På vilket sätt kommer regeringen att tillse att SAKAB uppfyller sina löften till Stockholms kommun och andra att bolaget skall upphöra med sin verksamhet vid Lövsta vid årsskiftet 1980-1981?

1980/81:22 av *Karin Israelsson* (c) till jordbruksministern om skogsindustrins råvaruförsörjning:

Arbetsituationen i skogslänens inland är svår. Möjligheterna att tillskapa nya arbetstillfällen är ej tillräckliga för att snabbt vända på denna utveckling.

Industrin som är beroende av massaleveranser och den industri som vidareförädlar skogsprodukter har i dag stora svårigheter att erhålla råvara. Höga frakt- och reproduktionskostnader är i dag orsaken till att avverkning av skog ej sker för leverans till industrin.

Detta har medfört att stora skogsområden i dag ej avverkas. Arbetstillfällen nyskapas ej inom denna sektor, och industrin har stora svårigheter med råvaruförsörjningen.

Jag vill med anledning av detta fråga om jordbruksministern är beredd att verka för att ett stöd till reproduktion och skogsvårdsåtgärder inom dessa områden kommer till stånd.

§ 11 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 24 oktober

1980/81:56 av *Johan Olsson* (c) till statsrådet Carl Axel Petri om ökad användning av inhemska bränslen:

Ett av de största problemen för den svenska ekonomin är vårt stora oljeberoende. Viktiga led i strävandena att minska oljeberoendet är såväl satsningar för att introducera inhemska bränslen som hushållningsåtgärder inom näringsliv, kommuner, transportsektorer m. m. Insatser på detta område innebär också ökade investeringar av olika slag och därmed ökad sysselsättning inom industrin.

Enligt uppgifter från statens industriverk är de medel som anvisats för energibesparande åtgärder inom näringslivet för innevarande budgetår intecknade. De ansökningar som inkommit till verket efter den 15 augusti 1980 kan därför ej erhålla stöd, även om de föreslagna projekten är väl motiverade.

Detta förhållande är enligt min mening oacceptabelt, och med anledning härav hemställer jag att få fråga energiministern:

På vilket sätt avser statsrådet att medverka till att insatserna för att

Nr 14

Fredagen den
24 oktober 1980

*Meddelande om
frågor*

stimulera till ökad användning av inhemska bränslen samt att spara energi inom näringsliv och kommuner kan fortsätta och ökas?

1980/81:57 av *Karin Israelsson* (c) till industriministern om tillstånd till torvbrytning:

Torvtillgångarna i främst Norr- och Västerbotten har genom energiläget blivit brytvärda.

För att kunna undersöka torvtillgången och att bryta den krävs koncessionstillstånd.

Vissa kommuner upplever i dag svårigheter när det gäller att erhålla sådana tillstånd.

Jag vill med anledning av detta fråga industriminister Åsling om ett leveransavtal för torv kan räknas med i ett underlag som ger undersöknings- och brytningstillstånd för en enskild kommun.

12 § Kammaren åtskildes kl. 11.25.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert